

ks. mgr lic. Konrad Fedorowski

**Tytuł rozprawy doktorskiej: Biblijne inspiracje obrzędowości rodzinnej
mieszkańców diecezji sandomierskiej na podstawie literatury przedmiotu**

Celem pracy jest ukazanie obecności tradycji biblijnej w obrzędowości rodzinnej mieszkańców diecezji sandomierskiej. Analizie zostały poddane obrzędy związane z zawarciem sakramentu małżeństwa, narodzinami i chrztem dziecka oraz śmiercią i pogrzebem. Obrzędowość ta stanowi część kultury ludowej dawnej i obecnej, dlatego też opisano ją w kontekście tradycji biblijnej i ludowej z odniesieniem do czasów współczesnych. Dzięki takiemu ujęciu tematu, możliwe było zaobserwowanie przemian jakie dokonały się w obrzędowości rodzinnej na przestrzeni czasów.

W pracy wykorzystana została metoda analityczno-porównawcza w odniesieniu do wątków i motywów biblijnych występujących w obrzędach rodzinnych. Prezentacja zwyczajów, obrzędów a także wierzeń związanych z życiem rodzinnym wymagała sięgnięcia do materiałów z różnych dziedzin nauki, takich jak np. antropologia, socjologia, historia, etnografia. Podyktowane było to tym, że na kształtowanie się obrzędowości miały wpływ uwarunkowania historyczne, społeczne i kulturowe. W czasie rozważań okazało się to, że nie wszystkie zwyczaje związane z cyklem życia rodzinnego mają swoje źródło w Biblii, mimo tego autor zdecydował się na ich przedstawienie, po to by ocalić je od zapomnienia.

Uwzględniając problem badawczy oraz zgromadzony materiał źródłowy i literaturę przedmiotu, praca została podzielona na cztery rozdziały. Kolejno omówione zostały w nich następujące zagadnienia: rozważania teoretyczne związane z obrzędowością rodzinną, opis poszczególnych obrzędów rodzinnych. Pierwszy rozdział przedstawia pojęcia wykorzystywane w pracy takie jak: obrzęd, święto, zwyczaj, obyczaj, ceremonia, rytuał, uroczystość. Ponadto ukazano zmiany zachodzące w obrzędowości oraz jej związek z Biblią i kulturą. Rozdział drugi został poświęcony obrzędowości związanej z zawarciem sakramentu małżeństwa. Opisano poszczególne etapy wesela takie jak: zapoznanie się młodych, swaty, zaręczyny, narzeczeństwo, ślub, ucztę weselną. W rozdziale trzecim przedstawiono obrzędowość dotyczącą narodzin dziecka. Poruszono zagadnienia związane ze stosunkiem do ludzkiego życia w Biblii i tradycji ludowej. Ukazano obrzędy i wierzenia od momentu poczęcia aż do włączenia dziecka do wspólnoty Kościoła przez sakrament chrztu. Czwarty rozdział dotyczy tematyki śmierci, tj. sposobu w jaki przeżywana jest śmierć przez mieszkańców badanego terenu, znaków zapowiadających nadejście śmierci, wyjaśniono rozumienie śmierci lekkiej i ciężkiej. Opisano też moment konania oraz chwili zgonu.

Ponadto ukazano przebieg ceremonii pogrzebu i zwyczaje jakie praktykowano w rodzinach w związku z tym wydarzeniem.

Pracę kończą aneksy, w których zamieszczone są wybrane teksty modlitewne oraz pieśni wykonywane podczas obrzędów rodzinnych, a także kwestionariusz badań terenowych, mapy diecezji sandomierskiej, z uwzględnieniem grup etnograficznych tam występujących i miejscowości, z których pochodzą materiały źródłowe. Praca została też wzbogacona o przykładową dokumentację fotograficzną przedstawiającą omawiane obrzędy.

Wyniki analizy ukazują, że motywy biblijne obecne w obrzędach rodzinnych utkwily mocno w świadomości mieszkańców diecezji sandomierskiej. Analizując materiał źródłowy uwidacznia się wpływ ewangelizacji, dzięki której rodzinna obrzędowość sięgająca czasów przedchrześcijańskich nabrała nowego kształtu zgodnego z nauczaniem Kościoła. Opisane zwyczaje i obrzędy pokazują wielość różnorodnych motywów biblijnych, co świadczy o wpływie Bożego Słowa, które występuje w kontekście kulturowym jako owoc działalności ewangelizacyjnej oraz świadomości religijnej mieszkańców diecezji sandomierskiej. Kulturowane zwyczaje sprawiają, iż Słowo Boże, ożywa na nowo, odradza się w zwyczajach i obyczajach, w bogactwie życia rodzinnego, w chrześcijańskich obrzędach, w których odznacza się także kultura ludowa.

The title of the PhD thesis:

Biblical inspirations of the family rituals kept by the inhabitants of the Sandomierz Diocese, as seen in the literature

The aim of the thesis is to point to the presence of the biblical tradition in the family rituals of the inhabitants of the Sandomierz Diocese. To be specific, the rituals related to conferring the Sacrament of Marriage, the birth and Baptism of a child, as well as death and Funeral have been analysed in this work. Such customary rituals are part of the old and existing folk culture; therefore, they have been described in the context of the biblical and folk tradition, given reference to the modern times. By addressing the issue of ceremonial, it has been possible to observe the changes that have taken place in some family rituals over time.

The dissertation applies the analytical and comparative method in relation to the biblical plots and motives occurring in the family rituals under scrutiny. The presentation of customs, rituals and beliefs related to family life required the use of materials from various fields of science, such as anthropology, sociology, history, and ethnography. It is due to the fact that rituals have been influenced by the historical, social and cultural context. The study has revealed that not all the customs connected with the cycle of family life have their source in the Bible; nonetheless, the author of this work has decided to expose all of them in order to save them from oblivion.

Taking into consideration both the research problem as well as the collected source material and literature relevant to the subject, the thesis has been divided into four chapters, addressing the following issues, i.e. theoretical background referring to family rituals, and description of some individual family rituals. The first chapter elucidates all the basic terms used in the thesis, such as rite, feast, custom, tradition, ceremony, ritual, and celebration. What is more, the changes taking place in the rituals and their relationship with the Bible and culture have been distinguished as well. The second chapter deals with the rituals related to entering into the Sacrament of Marriage. Various stages of a wedding have been described, such as the mutual familiarisation of the young, matchmaking, an engagement day, an engagement period, a wedding ceremony, and a wedding feast. Chapter three presents the rituals concerning the birth of a child; hence, the issues regarding the relationship to human life in the Bible and folk tradition have been accounted for. The rituals and beliefs from the moment of conception until the child's incorporation into the community of the Church through the Sacrament of Baptism

have been discussed. The fourth chapter is devoted to the subject of death, i.e. the way in which death is experienced by the inhabitants of the studied area, the signs announcing the arrival of death, and the understanding of easy or difficult death have been explained. The very moment of dying and the time of death have also been referred to. Additionally, the course of the funeral ceremony and the customs that are practised in families in connection with this event have been shown.

The thesis ends with appendices that contain some selected prayer texts and hymn lyrics performed during family rituals as well as a field research questionnaire. Besides, the maps of the Sandomierz Diocese, together with the ethnographic groups existing there and the places from which the source materials come have been outlined in the relevant appendix sections. The work has also been enriched with the exemplary photographic documentation that presents the rites under scrutiny.

The results obtained in the study reveal that the biblical motives behind the family rituals are strongly present in the minds of the dwellers of the Sandomierz Diocese. Based on the source material, the research has shed light both on the family rituals dated back to the pre-Christian times, and on the impact of evangelization, through which the rituals have taken on a new shape, in line with the teaching of the Church. Indeed, the customs and rituals described in the thesis are rooted in a multitude of different biblical motives, which testifies to the influence of the Word of God. It is this God's Word that has appeared in the cultural background of the communities of the Sandomierz Diocese, as the fruit of evangelization activities and the religious awareness of the inhabitants. These cultivated customs make the Word of God come alive again, and reborn in the tradition and customs, in the richness of family life, and in the Christian rituals which also feature the folk culture.